

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра обліку і аудиту

(повне найменування кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ
ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ

спеціальність 071 Облік і оподаткування

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи ОПМ-21
Згоранець Олександр Сергійович

(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Писаренко Тетяна Миколаївна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2023 р.

к.е.н., доцент

Гарант освітньої програми:

Жураковська Ірина Володимирівна

(підпис)

Луцьк – 2023 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра обліку і аудиту

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Освітня програма: ОП «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ к.е.н., доцент Оксана НУЖНА

« ___ » _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗГОРАНЦЮ Олександрю Сергійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Організація обліку і контролю податку на додану вартість на сільськогосподарських підприємствах

Керівник роботи: Писаренко Тетяна Миколаївна к.е.н., доцент

затверджені наказом закладу вищої освіти від «10» січня 2023 року № 24/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи 09 грудня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи. Нормативно-правові акти з регулювання питань обліку, оподаткування та контролю за темою дослідження, наукова література, посібники, статистичні довідники, первинні і зведені бухгалтерські документи, фінансова і статистична звітність за 2020-2022 роки.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

1.1. Сутисть та економічний зміст податку на додану вартість

1.2. Нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю розрахунків з податку на додану вартість

1.3. Характеристика діючої методики обліку і контролю податку на додану вартість

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

2.1. Загальні тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні

2.2. Організація обліку розрахунків з ПДВ на сільськогосподарському підприємстві

2.3. Організація контролю розрахунків з ПДВ на сільськогосподарському підприємстві

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Вдосконалення організації обліку розрахунків з податку на додану вартість

3.2. Вдосконалення організації контролю розрахунків з податку на додану вартість

ВИСНОВКИ

5. Перелік графічного матеріалу:

1. Meta та завдання кваліфікаційної роботи магістра
2. Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційної роботи магістра
3. Нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю на додану вартість
4. Загальні тенденції розвитку сільськогосподарства України
5. Знайомство з досліджуваним сільськогосподарським підприємством
6. Організація обліку і контролю з ПДВ на підприємстві
7. Шляхи вдосконалення обліку і контролю з ПДВ на сільськогосподарських підприємствах

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Писаренко Т.М., доцент		
Розділ 2	Писаренко Т.М., доцент		
Розділ 3	Писаренко Т.М., доцент		
Нормоконтроль	Сидоренко Р.В., доцент		
Консультант з ЕОМ	Нужна О.А., доцент		

7. Дата видачі завдання 11 жовтня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Обґрунтування теми	до 11.10.2022 р.	
2	Огляд літератури із досліджуваної проблеми	до 20.12.2022 р.	
3	Розділ 1	до 03.03.2023 р.	
4	Розділ 2	до 27.06.2023 р.	
5	Розділ 3	до 08.11.2023 р.	
6	Висновки	до 18.11.2023 р.	
7	Формування переліку джерел посилання	до 21.11.2023 р.	
8	Формування додатків	до 24.11.2023 р.	
9	Оформлення ілюстративного матеріалу	до 28.11.2023 р.	
10	Нормоконтроль	до 02.12.2023 р.	
11	Інструментальна перевірка на академічний плагіат	до 07.12.2023 р.	
12	Представлення кваліфікаційної роботи до захисту	до 09.12.2023 р.	

Здобувач вищої освіти _____

(підпис)

(Згоранець О.С.)
(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи _____

(підпис)

(Писаренко Т.М.)
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Згоранець О.С. Облік податку на додану вартість на сільськогосподарських підприємствах. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Облік і оподаткування» спеціальності 071 Облік і оподаткування. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2023. 88 с.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків.

У першому розділі досліджено сутність податку на додану вартість, його економічний зміст, досліджено наукові праці, опрацьовано нормативно-правове забезпечення обліку ПДВ, розглянуто історію його становлення та визначено значення його для держави.

У другому розділі розглянуто основні напрями та тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва України. Розглянуто систему організації обліку і контролю податку на додану вартість на сільськогосподарських підприємствах України.

У третьому розділі запропоновано методи вдосконалення обліку та контролю за податком на додану вартість, зокрема пропозиції по вдосконалення основоположних бухгалтерських документів товариства а саме облікову політику підприємства та посадові інструкція бухгалтера. Для покращення системи контролю запропоновано тестові таблиці.

Основний зміст роботи викладено на 65 сторінках. Робота містить 26 таблиць, 6 рисунків, переліку джерел посилання із 43 найменування та 3 додатки.

Результати розробок можуть бути застосовані в практичній діяльності підприємства.

Ключові слова: податок на додану вартість, податкова накладна, розрахунок-коригування, організація розрахунків обліку з ПДВ, організація контролю розрахунків ПДВ.

ANNOTATION

Zghoranets O.S. Accounting for value added tax at agricultural enterprises. Manuscript.

Master's qualification work of EP «Accounting and Taxation» specialty 071 Accounting and Taxation. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2023. 86 p.

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of reference sources, and appendices.

In the first chapter, the essence of the value-added tax, its economic meaning, scientific works were studied, the regulatory and legal support for VAT accounting was worked out, the history of its formation was considered, and its significance for the state was determined.

In the second chapter, the main directions and trends in the development of agricultural production in Ukraine are considered. The system of accounting and control of value added tax at agricultural enterprises of Ukraine was considered.

In the third section, methods of improving accounting and control over value added tax are proposed, in particular proposals for improving the basic accounting documents of the company, namely the accounting policy of the enterprise and the job description of the accountant. To improve the control system, test tables are proposed.

The main content of the work is presented on page 65. The work contains 26 tables, 6 figures, a list of reference sources with 43 titles and 3 appendices.

The results of the development can be applied in the practical activities of the enterprise.

Keywords: value added tax, tax invoice, calculation-adjustment, organization of VAT accounting calculations, organization of control of VAT calculations.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДПСУ	–	Державна податкова служба України
ПКУ	–	Податковий кодекс України
П(С)БО	–	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку
ПДВ	–	Податок на додану вартість
ПЗ	–	Податкові зобов'язання
ПК	–	Податковий кредит
ПН	–	Податкова накладна
РК	–	Розрахунок корегування до податкової накладної
ЄС	–	Європейський союз
ЛЗК	–	Лімітно-забірна картка
ОЗ	–	Основні засоби
ТМЦ	–	Товарно-матеріальні цінності

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ	13
1.1. Сутність та економічний зміст податку на додану вартість	13
1.2. Нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю розрахунків з податку на додану вартість	19
1.3. Характеристика діючої методики обліку і контролю податку на додану вартість	22
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	29
2.1. Загальні тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні	29
2.2. Організація обліку розрахунків з ПДВ на сільськогосподарському підприємстві	38
2.3. Організація контролю розрахунків з ПДВ на сільськогосподарському підприємстві	47
Висновки до розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	51
3.1. Вдосконалення організації обліку розрахунків з податку на додану вартість	51
3.2. Вдосконалення організації контролю розрахунків з податку на додану вартість	54
Висновки до розділу 3	57
ВИСНОВКИ	58
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	61
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність теми. Значні трансформації фінансової та податкової політики держави в умовах військового часу ставлять на порядок денний все нові та нові запитання. Серед таких гостро значущих в системі держави належить постійне при цьому періодичне питання наповнення бюджету. Податки є основним джерелом наповнення бюджету держав. Серед усіх представлених податків та зборів в податковому кодексі України податок на додану вартість займає чи не найважливіше місце в структурі наповнення бюджету. Постійний розвиток та реформування національної економіки, розвиток міжнародних відносин вимагає переосмислення податкової системи в цілому. Саме тому використання податків на споживання а саме непрямих податків, у співвідношенні з податками на доходи осіб залишається гострим в економічній науці.

Податок на додану вартість (далі ПДВ) є одною із найскладніших систем та водночас найбільш значимих у формі непрямого оподаткування. ПДВ відіграє важливу роль в системі наповнення бюджетів в більшості країн світу. В свою чергу ПДВ відіграє важливу роль в економіці України, частка його надходжень у 2022 році сягнула 26,13%. Серед переваг податку варто відзначити висока стабільність, значна база оподаткування, не прив'язане до оборотів товару. Та водночас він має ряд недоліків, зокрема складність механізму адміністрування, прогалини в нормативно-правовому забезпеченні, можливості ухилення від сплати також несвоєчасне бюджетне відшкодування.

В останні роки питання пов'язані із застосуванням ПДВ мали широке значення в різних економічних дискусіях та про як ще залишається значний перелік питань які є невирішеними. Вирішення різного роду питань займалися такі науковці: Вареник В.М., Лабадін В.І., Тарасенко, Л.О., Павлоцька, К.О., Масіна Л.О., Волчанська, Л., Логвин А.В. Проте незважаючи на широкий спектр досліджень питань з податку на додану вартість, залишається ряд питань, які на сьогоднішній день висвітлені неповною мірою. Тому постає проблема у

визначені місця податку на додану вартість в структурі доходів держави, вирішенні проблеми відшкодування та організації порядку ведення та контролю за справлянням податку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота за ступенем вищої освіти «Магістр» виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Луцького національного технічного університету: «Інформаційний базис обґрунтування управлінських рішень: теорія, методика, практика» (№ д/р: 0123U101275), 2023-2025 рр. В межах теми автором досліджено проблеми організації обліку податку на додану вартість сільськогосподарськими підприємствами України.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи магістра передбачає дослідження теоретичних положень та обґрунтування сутності податку на додану вартість, формування рекомендацій з удосконалення організації обліку і контролю оподаткування податком на додану вартість на сільськогосподарських підприємствах. Для досягнення визначеної мети в процесі проведення дослідження були поставлені й вирішені такі завдання:

- дослідити теоретичні аспекти організації обліку і контролю розрахунків з податку на додану вартість;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю розрахунків податку на додану вартість;
- висвітлити діючу методику обліку і контролю податку на додану вартість;
- оцінити загальні тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні;
- дати організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- визначити практичні основи організації обліку розрахунків з податку на додану вартість;
- вивчити організацію системи контролю розрахунків з податку на додану вартість;

– запропонувати шляхи удосконалення організації обліку і контролю з податку на додану вартість на сільськогосподарському підприємстві.

Об'єктом дослідження є організація обліку та контролю податку на додану вартість на сільськогосподарських підприємствах на основі використання облікових та аналітичних даних.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та організаційних засад обліково-аналітичного забезпечення операцій з податку на додану вартість на сільськогосподарських підприємствах України.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є стали загальнонаукові прийоми та методи. В дослідженні організації обліку з податку на додану вартість на сільськогосподарських підприємствах були використані методи індукції та дедукції; для означення сутності – метод узагальнення та порівняння інформації; для дослідження чинників, що впливають та організацію обліку – логічний метод; для визначення показників динаміки було використано статистичний метод.

Інформаційна база. Інформаційною базою стали законодавчі та нормативно-правові акти, фінансова звітність досліджуваного підприємства, матеріали статистичної звітності галузі Державної служби статистики, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів, праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань організації обліку і контролю податку на додану вартість.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення організації обліку і контролю на сільськогосподарських підприємствах. Практичні результати, що характеризують новизну дослідження та особистий внесок магістра, такі:

набуло подальшого розвитку:

– організація облікової роботи розрахунків з ПДВ за допомогою посадових інструкцій;

– порядок формування облікової політики з ПДВ для сільськогосподарського підприємства;

- система аналітичних записів для адміністрування ПДВ на сільськогосподарському підприємстві;
- комплекс тестувальних операцій для періодичного контролю за розрахунками з ПДВ на сільськогосподарському підприємстві;

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення, представлені у кваліфікаційній роботі магістра можуть бути використані для подальшого розвитку теоретичних досліджень з організації обліку і оподаткування податком на додану вартість на сільськогосподарських підприємствах. Представлені в роботі пропозиції та рекомендації направлені на вдосконалення організаційних аспектів обліку і контролю розрахунків з податку на додану вартість. Їх використання надає можливість удосконалити інформаційну базу обліку і контролю за податком на додану вартість, підвищити ефективність та престиж підприємства. Результати роботи були використані у діяльності досліджуваного підприємства ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО».

Особистий внесок. Кваліфікаційна робота магістра є самостійним науковим дослідженням, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні результатів, створення основ для вдосконалення організації обліку і контролю. Всі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження пройшли апробацію на VI науково-практичній міжнародній конференції молодих науковців, здобувачів освіти «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (м. Луцьк, 30 листопада 2023 року).

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи за ступенем вищої освіти «Магістр» висвітлено автором у 1 опублікованій науковій праці, із них: 1 – тези доповідей на конференціях.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 66 сторінок друкованого тексту, в тому числі 26 таблиць на 29 сторінках і 6 рисунків на 4 сторінках. Робота містить 3 додатки на 20 сторінках, список використаних джерел включає 43 найменувань на 6 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, предмет і об'єкт дослідження, сформульовано завдання, наукову новизну та практичні значення застосування дослідження, відзначено особистий внесок здобувача освіти.

У розділі 1 «Теоретичні основи організації обліку і контролю розрахунків з податку на додану вартість» досліджено основи економічної сутності податку на додану вартість, визначено нормативно-правове регулювання обліку і контролю розрахунків з податку на додану вартість, проаналізовано діючу методичку обліку податку на додану вартість на сільськогосподарських підприємствах.

У розділі 2 «Організація обліку і контролю розрахунків з податку на додану вартість на сільськогосподарських підприємствах» наведено основні показники діяльності досліджуваного підприємства сільськогосподарської галузі України. Охарактеризовано діяльність бухгалтерської служби на підприємстві, досліджено структуру організації, визначено особливості обліку і контролю розрахунків з податку на додану вартість на сільськогосподарському підприємстві.

У розділі 3 «Шляхи вдосконалення організації обліку і контролю розрахунків з податку на додану вартість сільськогосподарського підприємства» наведено шляхи та напрями вдосконалення обліку і контролю розрахунків з податку на додану вартість.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

1.1. Сутність та економічний зміст податку на додану вартість

В умовах динамічного розвитку глобальної економіки при шаленому відчутті наслідків збройної агресії росії оподаткування суб'єктів господарювання має значне навантаження. Військова агресія призводить до значних трансформацій фінансової та податкової політики держави. Постає питання виживання і передусім людей. Перед бізнесом який є основою людської думки постає питання важливості його діяльності не тільки для власної вигоди а і в цілях наповнення державного бюджету за рахунок сплачених податків. Гармонізація та оптимізація механізму адміністрування податку на додану вартість стають важливим завданням на шляху до членства в Євросоюзі. Бажання інтеграції з Євросоюзом вимагає боротьби з корупцією та прозорих механізмів оподаткування, які можливо досягти тільки змінивши процедури організації обліку і контролю за розрахунками з податку на додану вартість. Тому виникає необхідність пошуку нових шляхів організації оподаткування податком як сьогодні так і в найближчій перспективі економічних відносин бізнесу та держави.

Податок на додану вартість вважається достатньо молодим, перші згадки про його існування відбулись у XX ст. Окремі ідеї та пропозиції щодо ПДВ висунули німецькі вчені економісти Вільгельм фон Сіменс та Томас С. Адамс, але остаточну схему визначення ПДВ запропонував французький економіст Моріс Лор у 1954 р., якого називають «батьком» ПДВ [1].

Розвиток і зародки формування думки про податок на додану вартість подано на рисунку 1.1.

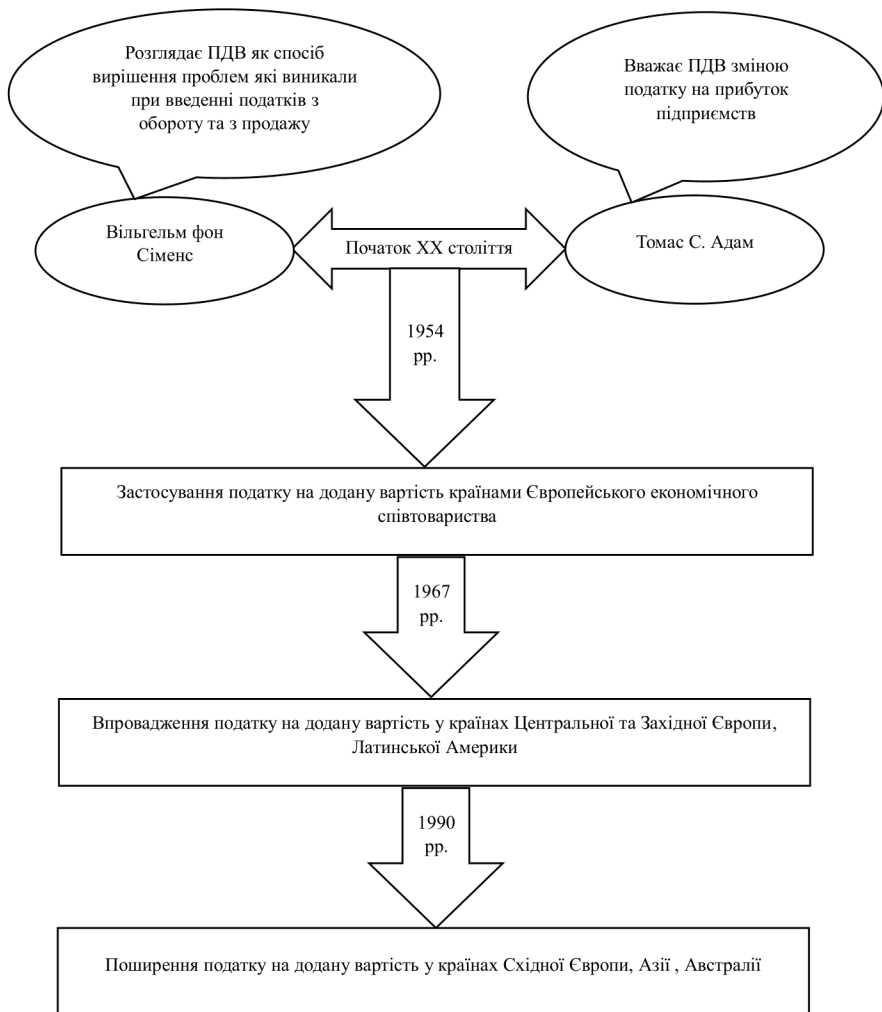


Рисунок 1.1 Історія зародження податку на додану вартість

Джерело: [2; 3]

Отже як ми можемо бачити з рисунку 1.1 поширення податку на додану вартість відбувалося в три етапи. Перший етап формування податку був відбувся в країнах Європейського економічного співтовариства. Другий етап і саме місце впровадження стали країни Центральної та Західної Європи та країни Латинської

Америци. Фінальним етап формування і розповсюдження податку на додану вартість стали Австралія та країни Східної Європи та Азії.

Для більш глибокого розуміння поняття податку на додану вартість потрібно ближче дослідити думки науковців щодо податку на додану вартість. В таблиці 1.1 наведено визначення терміну «податок» різними науковцями.

Таблиця 1.1. – Поняття податку на додану вартість в економічній літературі

Автор	Публікація	Зміст поняття
О.А. Подоляк	Облікове забезпечення розрахунків з податку на додану вартість	«Цей податок сплачується не виробниками, а кінцевим споживачем продукції (товарів, робіт, послуг) і є свого роду надбавкою до ціни продукції (товарів, робіт, послуг), які споживаються на митній території України, він є частиною новоствореної вартості продукції (товарів, робіт, послуг)» [4]
О.С. Дубинська, О.О. Костюченко	Проблеми і напрямки вдосконалення обліку розрахунків із податку на додану вартість на підприємствах України	«ПДВ є непрямим податком, оскільки податок сплачується урядом продавцем (підприємством), а не особою, яка в кінцевому підсумку несе економічний тягар податку (споживачем)» [5]
Л.О. Масіна, А.О Гусев	Облік податку на додану вартість на підприємстві: поточний стан та шляхи реформування	«ПДВ – загальнодержавний непрямий податок, що стягується відповідно до норм розділу V ПКУ» [6]
Л. Голінач, О. Беднарчук	Економічний сенс та вагомість податку на додану вартість	«Податок на додану вартість – це вид непрямого податку, який під собою має на увазі фінансові відносини між державою та платниками податків» [7]
Ю.Р. Чіпак	ПДВ: Історія та сучасність	«Економічна сутність ПДВ полягає в тому, що він є частиною доданої вартості, яка виникає на кожному етапі виробництва, а його сума включається в ціну продажу товарів (робіт, послуг) і сплачується кінцевим споживачем» [8]
К.В. Кисельова	ПДВ та його актуальність в сучасних реаліях України	«ПДВ — це непрямий податок, який входить в ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент)» [9]

Як бачимо з таблиці 1.1. вчені зосереджують свою увагу на тому, що податок на додану вартість є непрямим податком та сплачується кінцевими споживачами. Варто зазначити, що наковці акцентують увагу на тому, що податок на додану вартістю є досить складним в його адмініструванні.

Н. М. Бондаренко відзначає «податок на додану вартість, за своєю суттю, є вкрай успішною еволюцією в непрямому оподаткуванні. Він показує переваги кращого, аніж за допомогою інших податків, розв'язання проблем територіального й галузевого розміщення фінансових ресурсів, зменшення кількості податкових пільт, уникнення подвійного оподаткування. Цей податок кореспондує положення фінансової науки про «податковий нейтралітет» як умову, що стимулює господарство і прийняття рішень на рівні підприємств чи організацій. ПДВ має внутрішній «встроїний» механізм взаємної перевірки платниками податкових зобов'язань. На відміну від податку з обороту за брутто – ціною в будь-якій сфері (виробництво, оптова торгівля) – ПДВ не заохочує вертикальної інтеграції компаній. Він не дискримінує платників в залежності від їх місця і ролі в господарському процесі. Він є нейтральним в переміщенні товарів та послуг, розміщенні певних ресурсів. ПДВ помітно впливає на ціновий рівень, його можна обернути й проти процесів інфляції, бо ПДВ дає можливість автоматично вилучити кон'юнктурний прибуток, що породжений інфляцією, й тим самим карає ті підприємства, які невиправдано підвищують ціни» [10].

Д. Боярчук вказує на те, що «ПДВ – це непрямий податок, який входить в ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент). Працює ПДВ таким чином, що на кожному етапі виробництва до собівартості додається 20% податку, які продавець «відносить» до бюджету, а покупець зі свого боку записує собі як податковий кредит з ПДВ і зменшує на цей кредит свої податкові зобов'язання, коли продає продукцію наступному виробнику» [11].

На відміну від думки Н.М. Бондаренко, Г.В. Оніщенко наполягає не тільки на позитивних якостях податку на додану вартість а й відзначає негативні його

сторони. Переваги та недоліки податку на додану вартість зображено на рисунку 1.2.

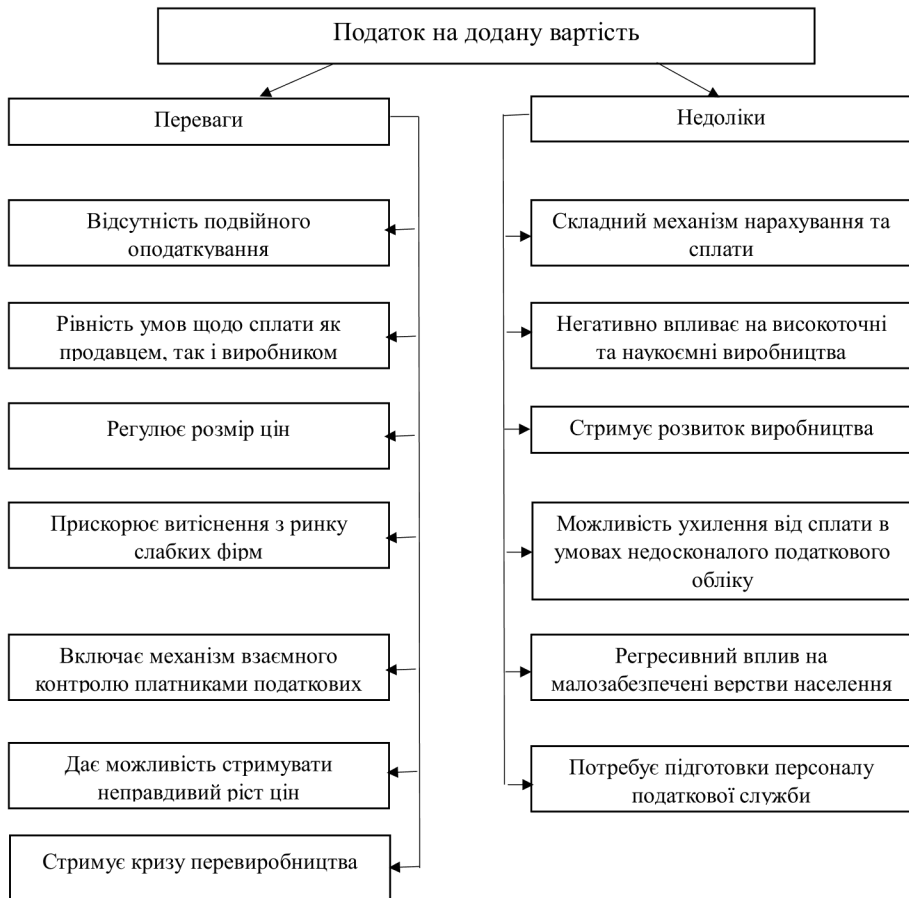


Рисунок 1.2 Переваги та недоліки податку на додану вартість
Джерело: [12].

Незважаючи на ряд недоліків, податок на додану вартість має свої переваги, головною його перевагою є забезпечення значної частини наповнення державного бюджету. На даному етапі розвитку держави ПДВ – є найбільш бюджетоутворюючим податком, питома вага якого в надходженнях до бюджету за останні роки становить більше 40% (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2. – Податкові надходження до Державного бюджету України у розрізі основних податків за 2020 – 2023 років

Період	Одиниця виміру	Податкові надходження всього	ПДВ	Податок на прибуток	ПДФО	Акцизний податок	Мито	Інші
2023 10 місяців	млн. грн	945499,0	468938,4	108673,7	139961,8	139453,4	33626,4	54845,3
	%	100,0	49,6	11,5	14,8	14,7	3,6	5,8
2022	млн. грн	949764,40	467001,00	117049,9	148427,3	102352,9	26246,0	88687,3
	%	100,0	49,2	12,3	15,6	10,8	2,8	9,3
2021	млн. грн	1107090,9	536489,2	147751,7	137555,2	162451,2	38177,2	84666,4
	%	100,0	48,5	13,3	12,4	14,7	3,4	7,6
2020	млн. грн	851115,6	400600,1	108685	117281,3	138296,2	30460,5	55792,5
	%	100,0	47,1	12,8	13,8	16,2	3,6	6,6

Джерело: [13].

Податок на додану вартість є найбільшим джерелом в структурі податкових надходжень Державного бюджету України. І все це при тому, що методика адміністрування податку на сьогоднішній день є однією з найскладніших. Це в свою чергу мотивує до високого рівня зловживань з податком на додану вартість з боку працівників податкових органів та і з боку платників самого податку. Саме тому оптимізація процесів нарахування й сплати податку на додану вартість є необхідною умовою збільшення ефективності стягнення податку та, як наслідок, економічного розвитку суб'єктів господарювання та держави в цілому.

Проаналізувавши поняття сутності та економічного змісту податку на додану вартість ми схилиємось до визначення поняття яке надали В.В. Корольов та Козирева Є.О., що «Податок на додану вартість (ПДВ) — непрямий податок на додану вартість, що створюється на всіх стадіях виробництва та обігу, включається у вигляді надбавки до ціни товару і повністю сплачується кінцевим споживачем» [15]. На нашу думку саме це поняття віддзеркалює сутність та зміст даного податку.

1.2. Нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю розрахунків з податку на додану вартість

Бухгалтерський облік – це основа забезпечення інформативно-аналітичними даними підприємства для узагальнення та обробки про господарську діяльність суб'єктів господарювання та в свою чергу прийняття ефективних та вчасних управлінських рішень. Бухгалтерський облік сільськогосподарських підприємств тісно пов'язаний з нормативно-правовим забезпеченням їх діяльності.

«Бухгалтерський облік формує два підходи до правового регулювання бухгалтерського обліку: перший підхід це кодекс законів, що стосуються бухгалтерського обліку, другий підхід – це використання для регулювання бухгалтерського обліку законодавства загальної правової документації, зокрема кодексів, підзаконних актів, нормативних документів котрі прямо не стосуються бухгалтерського обліку. Перший підхід закріплює за підприємством обов'язки щодо ведення бухгалтерського обліку, форми і процедури складання звітності та ведення обліку» [16].

«Другий підхід до регулювання бухгалтерського обліку передбачає наявність у законодавстві країни норм, які встановлюють певні обмеження для різних форм суб'єктів господарювання щодо ведення бухгалтерського обліку, та при наявності певних обмежень залишається можливість вибрати прийнятні для них способи і прийоми бухгалтерського обліку» [16].

Функція регулювання бухгалтерського обліку в Україні в значній мірі покладена на державу. При тому облік є однією з функцій, метою якого є забезпечення організації єдиної національної фінансової політики, що засвідчує конституційне право на інформацію у сфері підприємництва, фінансів та економіки в цілому. Та варто зазначити, що регулювання бухгалтерського обліку в Україні здійснюється органами які здебільшого орієнтовані на систему оподаткування.

Основними нормативно-правовими документами забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств України податком на додану

вартість є: Податковий кодекс України, Митний кодекс України, та закони, що регулюють особливості щодо оподаткування даним податком. На нашу думку нормативну базу оподаткування податком на додану вартість варто розділити на дві категорії, це зовнішні нормативні акти та внутрішньогосподарські документи обліку.

Таблиця 1.3. – Зовнішнє нормативне забезпечення організації обліку і контролю розрахунків з ПДВ

Нормативний документ	Коротка характеристика та сфера застосування
1	2
Конституція України [17]	Проголошує основні права та свободи громадян України
Господарський кодекс України [18]	Встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[19]	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні
Міністерство фінансів України Наказ №73 від 07.02.2013 р. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [22]	Регулює створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності
План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291: станом на 9 груд. 2011 р. [20]	Визначено план синтетичних та аналітичних рахунків бухгалтерського обліку якими підприємства та/або інші юридичні особи повинні користуватись при його веденні
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджено Наказ Міністерство фінансів України від 30.11.1999 р. №291: станом на 29.07.2022 р. [21]	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису
Наказ Міністерство фінансів України від 31.12.2015 № 1307 «Про затвердження форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної» [23]	Затверджує форму податкової накладної та розрахунку корегування

Продовження таблиці 1.3

1	2
Наказ Міністерства фінансів України від 01.03.2021 №131 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України» [24]	Вносить зміни до форми податкової декларації та уточнюючого розрахунку з ПДВ
Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 №569 «Деякі питання електронного адміністрування податку на додану вартість» [25]	Затверджує порядок електронного адміністрування ПДВ
Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2020 №1024 «Про внесення змін до Порядку електронного адміністрування податку на додану вартість» [26]	Вносить зміни до Порядку електронного адміністрування ПДВ
Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2010 №1233 «Про затвердження Порядку обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг» [27]	Затверджує Порядок обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, що додається
Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2010 №1240 «Про затвердження Порядку звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання та ввезення на митну територію України товарів і послуг, передбачених для власних потреб дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав і представництв міжнародних організацій в Україні, а також для використання особами з числа дипломатичного персоналу дипломатичних місій та членами їх сімей, які проживають разом з ними» [28]	Затверджує Порядок звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання та ввезення на митну територію України товарів і послуг, передбачених для власних потреб дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав і представництв міжнародних організацій в Україні, а також для використання особами з числа дипломатичного персоналу дипломатичних місій та членами їх сімей, які проживають разом з ними
Митний кодекс України [29]	Регулює відносини, пов'язані із справлянням митних платежів, особливості застосування законів України та інших нормативно-правових актів з питань митної справи
Податковий кодекс України [30]	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів

Продовження таблиці 1.3

1	2
Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2016 №21 «Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість» [31]	Затверджено форму податкової декларації з податку на додану вартість; форму уточнюючого розрахунку податкових зобов'язань з податку на додану вартість у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок
Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 р. № 1246 «Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних» [32]	Визначає механізм внесення відомостей, що містяться у податковій накладній та/або розрахунку коригування кількісних і вартісних показників до неї, до Єдиного реєстру податкових накладних
Постанова Кабінету Міністрів України від 11.12.2019 р. №1246 «Про затвердження порядків з питань зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних» [33]	Затверджено порядки з питань зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних

В першій частині підрозділу ми зазначали, що нормативне регулювання ПДВ поділяється на зовнішнє та внутрішнє, тому до документів внутрішнього регулювання належить облікова політика підприємства, яка описує систему розрахунків сільськогосподарських підприємств з їх постачальниками, підрядниками, покупцями та замовниками, які прямо впливають на організацію розрахунків податкових зобов'язань та податкового кредиту.

З дослідження нормативного забезпечення ми бачимо наскільки широкою є нормативна база забезпечення обліку розрахунків з ПДВ, що в свою чергу підтверджує думку про складність адміністрування податку.

1.3. Характеристика діючої методики обліку і контролю податку на додану вартість

Відповідно до Податкового кодексу України ПДВ – це непрямий податок, особливості справляння якого описані в розділі V кодексу. В процесі формування

організації обліку і контролю ПДВ на сільськогосподарських підприємствах спочатку варто розглянути структуру елементів податку (рисунок 1.3).

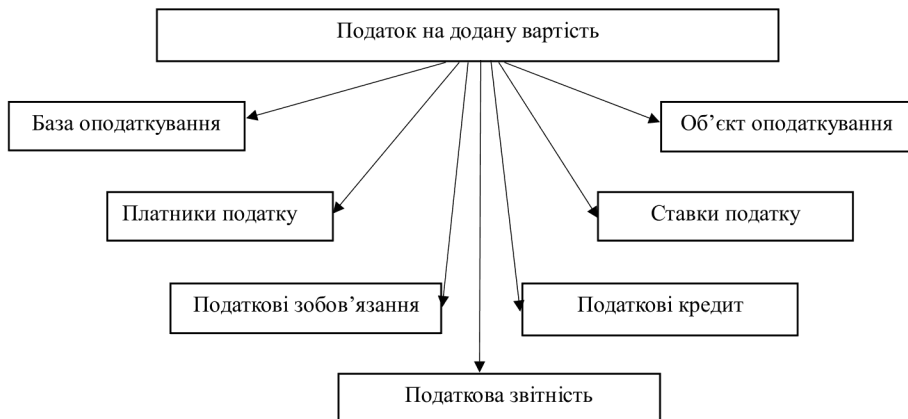


Рисунок 1.3 Структура елементів податку на додану вартість згідно ПКУ
Джерело: [30].

Згідно принципу повного висвітлення ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності, підприємства повинні відображати в обліку повну достовірну інформацію господарських операцій.

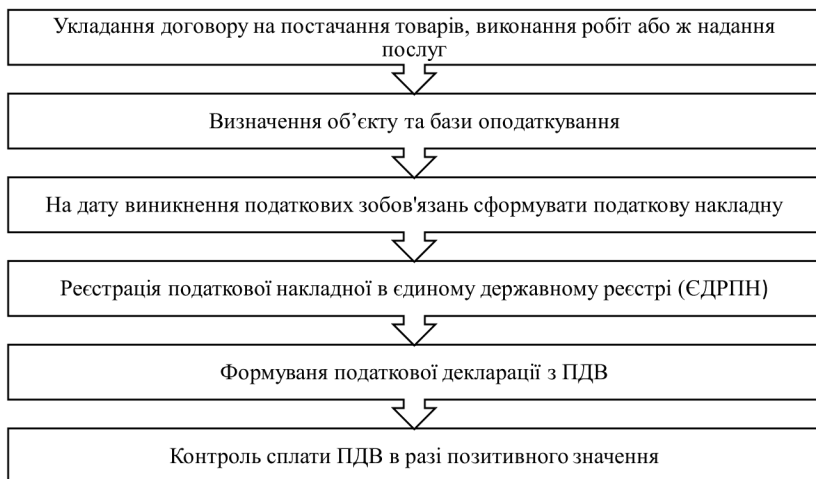


Рисунок 1.4 Структура процесу організації обліку ПДВ
Джерело: [30].

Взаємовідносини постачальників та покупців починається з укладання договору.

Укладений договір визначає сторони тобто платників податку, права та обов'язки сторін згідно договору. Варто заявити, що договір не визначає процес справляння податку на додану вартість, лиш може регламентувати процес обов'язку реєстрації податкових накладних та санкції щодо їх не реєстрації в ЄДРПН.

Визначення бази та об'єкту оподаткування формує наступний етап взаємовідносин. Відповідно до договору зазначаються умови оплати та поставки товарів або послуг, виходить визнання податкового зобов'язання а саме методу першої події. Умови виникнення податкових зобов'язань які найчастіше використовуються на практиці відображено в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4. – Основні випадки виникнення податкових зобов'язань з постачання товарів/послуг

Стаття ПКУ	Підстава виникнення податкових зобов'язань
п. 187.1	Дата зарахування коштів від покупця/замовника на рахунок платника податку в банку/небанківському надавачу платіжних послуг як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню, а в разі постачання товарів/послуг, оплата яких здійснюється електронними грошима, - дата зарахування електронних грошей платнику податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню, на електронний гаманець, а в разі постачання товарів/послуг за готівку - дата оприбуткування коштів у касі платника податку, а в разі відсутності такої - дата інкасації готівки у банківській установі, що обслуговує платника податку;
п. 187.1	Дата відвантаження товарів, а в разі експорту товарів - дата оформлення митної декларації, що засвідчує факт перетинання митного кордону України, оформлена відповідно до вимог митного законодавства, а для послуг - дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку. Для документів, складених в електронній формі, датою оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку, вважається дата, зазначена у самому документі як дата його складення відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», незалежно від дати накладення електронного підпису
п. 187.7	Датою виникнення податкових зобов'язань у разі постачання товарів/послуг з оплатою за рахунок бюджетних коштів є дата зарахування таких коштів на рахунок платника податку в банку/небанківському надавачу платіжних послуг або дата отримання відповідної компенсації у будь-якій іншій формі, включаючи зменшення заборгованості такого платника податку за його зобов'язаннями перед бюджетом
п. 187.8	Датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення товарів на митну територію України є дата подання митної декларації для митного оформлення

Джерело: [30].

Етап формування податкової накладної передбачає її відображення в бухгалтерському обліку. Відповідно до інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій ПДВ відображають у складі розрахунків з бюджетом для яких передбачено рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами», безпосередньо для обліку податку на додану вартість передбачено три рахунки: 641 «Розрахунки за податками», 643 «Податкові зобов'язання», 644 «Податковий кредит» (таблиця 1.5) [21].

Таблиця 1.5. – Характеристика рахунків обліку ПДВ

Суб-рахунок	Назва субрахунку	Опис	За Дт	За Кд
641	Розрахунки за податками	ведеться облік ПДВ, який нараховується та сплачується відповідно законодавства	Відображають податковий кредит в наслідок придбання товарів, робіт та послуг в господарській діяльності	Відображають податкові зобов'язання в наслідок придбання товарів, робіт та послуг в господарській діяльності
643	Податкові зобов'язання	ведеться облік суми податку на додану вартість, визначену, виходячи із суми одержаних авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товари, інші матеріальні цінності та нематеріальні активи, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню)	Відображають суми нарахування податкових зобов'язань, що виникли внаслідок реалізації продукції, товарів, робіт чи послуг	Відображення податкових зобов'язань у складі розрахунків за податками
644	Податкові зобов'язання	ведеться облік суми податку на додану вартість, на яку підприємство набуло право зменшити податкове зобов'язання	Відображення податкового кредиту у складі розрахунків за податками	Відображають суми нарахування податкового кредиту, що виник внаслідок закупівлі засобів виробництва, матеріалів і т. п. для господарської діяльності

Джерело: [21].

Основним первинним документи щодо нарахування податкових зобов'язань та відображення податкового кредиту є податкова накладна (ПН) та розрахунок корегування до неї (РК). Водночас основною підставою для нарахування податкового кредиту є правильно оформлена та зареєстрована в ЄДРПН податкова накладна. При цьому обов'язковою умовою оформлення податкової та документальним її доказом є наявність первинного облікового документу на постачання товарів, робіт, наданих послуг або ж використання матеріальних цінностей в негосподарській діяльності. О. А. Подолячук зазначає, що податкова накладна не може існувати окремо від первинних документів [34].

Оформлені податкові накладні підлягають обов'язку реєстрації в єдиному реєстрі податкових накладних згідно форми яка функціонує на день оформлення документа. Підтвердженням реєстрації податкової накладної є електронна квитанція про прийняття.

Для контролю реєстрації контрагентами своїх зобов'язань щодо обов'язку реєстрації податкових накладних підприємства надсилають Запит №_ щодо отримання відомостей з Єдиного державного реєстру щодо переліку та стану зареєстрованих податкових накладних та/або розрахунків корегування. У відповідь на запит підприємство в автоматичному режимі отримує Витяг з єдиного реєстру податкових накладних. Строки та терміни реєстрації податкових накладних та/або розрахунків корегування відображено в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6. – Строки реєстрації ПН / РК

Дата операції	Терміни реєстрації
Загальні строки	
Для податкових накладних / розрахунків коригування, складених з 1 по 15 календарний день (включно) календарного місяця	до 5 календарного дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені
Для податкових накладних / розрахунків коригування, складених з 16 по останній календарний день (включно) календарного місяця	до 18 календарного дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені
Спеціальні строки	
Зведені ПН/РК, складені на суму компенсуючих ПДВ – зобов'язань, із кодом ознаки 1 та 2	Протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем місяця, в якому вони складені

Джерело: [30].

Типова кореспонденція рахунків обліку податку на додану вартість зображена 1.7.

Таблиця 1.7. – Типова кореспонденція рахунків обліку ПДВ

Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік	
	Дт	Кт
Постачання оподатковуваних ПДВ товарів/послуг (база ПДВ = договірна вартість)		
Перша подія – отримання оплати		
Отримано передоплату від покупця	311	681
Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	643	641/ПДВ
Відвантажено товар/надано послуги	36	701, 702, 703
Відображено розрахунки з ПДВ	701, 702, 703	643
Здійснено залік заборгованостей	681	36
Перша подія – постачання товарів/надання послуг		
Відображено дохід від реалізації товарів/послуг	36	701, 702, 703
Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	701, 702, 703	641/ПДВ
Постачання оподатковуваних ПДВ товарів/послуг з оплатою з рахунок бюджетних коштів.		
Перша подія – надання послуг		
Відвантажено товари/послуги за рахунок бюджетних коштів	36	701, 702, 703
	701, 702 703	643
Сплачено товари/послуги за рахунок бюджетних коштів		
Нараховано ПЗ з ПДВ (п.187.7 ПКУ)	643	641

Джерело: [35].

Завершальним етапом організації обліку податку на додану вартість є формування та подання податкової декларації. Податкова декларація подається за базовий звітний період, що дорівнює календарному місяцеві. Відзначимо у разі коли граничний термін подання декларації припадає на вихідний або святковий день, граничний строк подання декларації переноситься на останній день після вихідного та/або святкового дня. Згідно до наказу про затвердження форм та порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість платники податку у разі задекларованого позитивного значення суми до сплати податкового зобов'язання зобов'язані протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку для подання податкової декларації [36].

Висновки до розділу 1

1. Перші згадки про існування податку на додану вартість відбулись з початку ХХ ст. Першими вченими які відкрили даний податок стали Вільгельм фон Сіменс та Томас А. Адам. Натомість з плином часу і розвитком самого адміністрування податку з'явилося і досить багато послідовників які нині досліджують питання організації, структури та методики адміністрування ПДВ, зокрема до них належать О. А. Подоляк, О. С. Дубинська, О. О. Костюченко, Л.О. Масіна, К. В. Кисельова, Ю. Р. Чіпак та багато інших сучасних науковців.

Відповідно до Податкового кодексу України, податок на додану вартість – це непрямий, загальнодержавний податок, що включається до вартості товарів, робіт та наданих послуг.

Перевагами ПДВ є: відсутність подвійного оподаткування, регулювання розміру цін на товари, значне наповнення бюджету. Недоліками ПДВ є: складний механізм нарахування, негативний вплив на високоточні науки та значний негативний вплив на малозабезпечені верстви населення.

2. Значна кількість нормативних документів, які визначають особливості стягнення ПДВ, впливає на складність адміністрування податку та вимагає високої кваліфікації від обліковців при організації обліку і контролю розрахунків з ПДВ.

3. У пункті 1.3 висвітлено методику обліку податку на додану вартість. Зазначено, що основним документом нарахування податкових зобов'язань та податкового кредиту з ПДВ є – податкова накладна. Вказано типові бухгалтерські записи для обліку операцій з податку на додану вартість.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

2.1. Загальні тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні

Сільськогосподарське виробництво в Україні – це основа виробничого комплексу країни. Розвиток економіки країни напряму залежить від перспектив розвитку сільськогосподарського виробництва.

На сьогоднішній день найперспективнішим сектором економіки України є сільське господарство. З 41,5 мільйонами гектарів сільськогосподарських угідь, що займають 70% території країни, сільське господарство є найбільшою експортною галуззю України. Хоча на сьогоднішній день значна частина території держави є під окупацією та галузь зберігає свої передові позиції. Сільське господарство об'єднує в собі дві групи виробників агро продукції це домогосподарство та сільськогосподарськими товариствами, останні виробляють 55% валової продукції та налічують більше 45 тис. підприємств. Домогосподарства становлять понад 4 мільйони, які обробляють у середньому більше 1 га землі, виробляючи майже 45% продукції сільського господарства.

«В сільському господарстві України основу виробництва займає рослинництво, яке сягає 73 %, решта тваринництво. Експорт сировини є основою сільськогосподарського виробництва, а саме продукції рослинного походження, зокрема кукурудзи, пшениці, ріпаку, сої. Соняшникова олія є другим після кукурудзи продуктом експорту, на який припадає \$5,8 млрд або 7,6% від усього експорту. Вирощує також значні обсяги м'яса птиці, фуражних і комбікормових культур, картоплі, цукрових буряків, різноманітних фруктів і овочів» [37].

За підсумками 2021 року зафіксовано найбільший в історії України експорт пшениці – 20071 тис. тонн, м'яса птиці – 459 тис. тонн, заморожених ягід та інших фруктів – 76 тис. тонн, макаронних виробів – 38 тис. тонн. Відповідно до даних Державної митної служби України, у 2021 році Україна експортувала продукції на суму 27,9 млрд доларів, що майже на 25% більше попереднього 2020 рекордного року в 22,4 млрд доларів [38]. Для більш детального порівняння зміни структури реалізації сільськогосподарської продукції слід розглянути обсяги і середні ціни на продовольства у 2022 у порівнянні з 2020 р.

Таблиця 2.1. – Обсяги та середні ціни продукції сільського господарства, реалізованої підприємствами у січні 2022 року

Найменування продукції	Реалізовано		Середні ціни реалізації	
	тис.т	у % до відповідного періоду 2020	грн за т (тис.шт)	у % до відповідного періоду 2020
Культури зернові та зернобобові	3662,2	175,9	6675,6	108,5
з них				
пшениця	621,9	150,7	7686,1	108,6
кукурудза на зерно	2908,1	181,7	6438,1	109,3
ячмінь	88,3	234,4	6907,1	114,6
жито	14,7	272,4	5176,0	107,5
Насіння культур олійних	826,8	150,6	17691,4	105,9
з них				
боби сої	104,0	122,9	16045,6	111,9
насіння ріпаку й кользи	3,7	285,4	20834,4	167,6
насіння соняшнику	717,4	155,3	17904,8	104,4
Буряк цукровий фабричний	-	-	-	-
Картопля	22,0	163,1	5248,0	84,2
Культури овочеві	16,4	93,6	15486,1	154,0
Культури баштанні				
продовольчі	-	-	-	-
Виноград	-	-	-	-
Культури плодові та ягідні	13,8	145,0	7584,1	78,3
Тварини сільськогосподарські живі	79,7	102,4	40312,6	125,0
з них				
велика рогата худоба	8,8	89,6	45814,2	134,5
свині	36,2	95,5	39080,7	120,2
птиця свійська (без добових пташенят)	34,6	115,6	40214,2	128,5
Молоко від сільськогосподарських тварин усіх видів, сире	232,9	107,0	10825,2	108,4
Яйця птиці свійської в шкаралупі свіжі (без яєць на інкубацію), млн.шт	491,2	92,5	2260,8	103,2
Цукор білий кристалічний буряковий	43,3	86,2	18057,3	115,3

Джерело: [38].

З початком війни в Україні перед фермерами постало багато запитань. Частина з яких це окуповані території, ризики посівної, збору урожаю, значне навантаження та водночас обмеження на логістику, обстріли сільськогосподарської техніки, заміновані поля, включно з дефіцитом кадрів – все це сповільнило роботу провідного сектору економіки, проте зупинити його окупантам не вдалося.

Підсумовуючи процес посівної 2022 року найбільша зміна в структурі посівів стосувалася пшениці, кукурудзи, соняшника та сої. Площа посівів ярої пшениці залишилася на рівні попереднього року. Площі посівів під соняшник скоротилися у порівнянні з минулим роком, але несуттєво, і зберегли високий показник у 4 млн 702 тис. га. Відбулося скорочення посівів кукурудзи: цього року 4 млн 639 тис. проти 5 млн 500 тис. га торік.

Посіви озимих, за інформацією Державної служби статистики, на зерно під урожай 2023 року засіяно на площі 9 млн га. В таблиці 2.2 відображено площу посівів основних озимих культур.

Таблиця 2.2. – Посіви озимих культур під урожай 2023 р.

Культура	Господарства усіх категорій		Підприємства		Господарства населення	
	Тис. га.	У % до площ під урожай 2022	Тис. га.	У % до площ під урожай 2022	Тис. га.	У % до площ під урожай 2022
Культури озимі на зерно та зелений корм	6261,5	68,9	5084,7	69,5	1176,8	66,2
У тому числі						
Культури озимі зернові на зерно	4849,4	63,6	3687,6	62,8	1161,8	66,2
Пшениця	4217,2	64,5	3222,4	63,9	994,8	66,5
Ячмінь	546,2	56,4	418,8	55,5	127,4	59,6
Жито	80,4	74,1	40,8	65,1	39,6	86,6
Тритикале	5,5	58,3	5,5	58,3	-	-
Вика	0,1	768,9	0,1	768,9	-	-
Ріпак на зерно	1360,3	96,2	1352,4	96,7	7,9	54,1

Джерело: [38].

«За 8 місяців 2023 року Україна посідає третє місце серед постачальників агропромислової продукції до Європейського Союзу. Зазначається, що за період з січня по серпень 2023 року Україна експортувала до ЄС сільськогосподарської

продукції на 7,96 млрд євро, що на 1, 48 млрд євро (23%) більше ніж за аналогічний період минулого року» [39].

Відзначимо, що в період значної невизначеності український фермер намагається підтримувати економіку, забезпечувати людей робочими місцями, створює валовий продукт.

Проте найбільшого значення набуває процес розвитку аграрного сектору задля збільшення виробництва та можливостей реалізації продукції. Наступними завданнями для агро виробників є залучення кваліфікованих працівників, зокрема від механізаторів, які складають основу штату сучасного фермерського господарства до агрономів, технологів або ж ІТ-спеціалістів; залучення інвестицій в агросектор та підтримка малих фермерських господарств; спрощення бюрократичних процесів та адаптація законодавства до вимог Євросоюзу.

Для вивчення особливостей організації обліку і контролю розрахунків з ПДВ було вибрано сільськогосподарське підприємство ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО».

Товариство з обмеженою відповідальністю «ХАВЕСТ-АГРО» (ЄДРПОУ 3263157), місце реєстрації юридичної особи: 35132, Україна, Рівненська область, Дубенський район, с. Підлозці, вул. Польова, будинок 4. Дата заснування та реєстрації товариства 10.03.2004 р.

Керівним органом товариства згідно статуту являється Дирекція в складі: генерального директора, директора виконавчого та директора комерційного. Згідно статуту товариство є юридичною особою, облік господарських операцій здійснює згідно Положень стандартів бухгалтерського обліку. Основним видом діяльності товариства є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур, також підприємство додатково займається таким видами діяльності як допоміжні діяльність у рослинництві зокрема надає послуги обробітку землі сільськогосподарською технікою яка перебуває у власності товариства, після урожайна діяльність та оброблення насіння під посів тобто очистка та доведення зернових та бобових культур до стану придатного під посів ярих чи озимих культур. Варто відзначити, що ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»

в 2023 році розпочав виробництво електроенергії для власних потреб, на базі відновлювального джерела (сонячних панелей площею 600 м²), виробнича потужність джерела сягає приблизно 50 Кв. Товариство планує розвивати діяльність з виробництва електроенергії за рахунок відновлювальних джерел та встановити наступні 2 станції в інших підрозділах зокрема.

Як вже було відзначено, що основний напрям діяльності товариства – це вирощування сільськогосподарських культур, варто зазначити, що товариство не має у власності власних площ земель, ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» в своїй діяльності орендує близько 2 тис. паїв, що займає 4850 га ріллі та 78 га сіножатей різної територіальної приналежності, зокрема на територіях Рівненської області, Дубенського району та Волинської області Луцького району.

Підприємство має в структурі три територіальних підрозділи, зокрема основний підрозділ в с. Підлозці за місцем його реєстрації, на території підрозділу розміщені: офісне приміщення, майстерня, заправа станція та ємність для зберігання палива, 3 склади площею більше 5 тис. кв. м. 2 навіси для зберігання сільськогосподарської техніки загальною площею 900 кв. м. Підрозділ номер 2 розташований в с. Глибока долина Рівненської області на території даного підрозділу зокрема також розміщені господарські споруди серед яких: офісне приміщення, ремонтна майстерня, склад паливно-мастильних матеріалів, 3 ангари для зберігання сільськогосподарської продукції площею 5 тис. кв. м. площею, та 1 окремий склад для зберігання продукції. Підрозділ №2 с. Буяни Луцького району має в своєму складі: офісно-складське приміщення, ремонтну майстерню, 2 склади та 2 окремі ангари для зберігання урожаїв. З усього майнового комплексу 2 ангари в с. Буяни, 2 в с. Підлозці та 1 в Глибокій долині побудовані в 2022 році. Хочемо відзначити, що в 2022 році в період розпалу повномасштабної війни російської федерації проти України підприємство інвестувало в розбудову складських приміщень суму в розмірі 90,1 млн. грн.

У власності сільськогосподарського підприємства перебувають сучасний авто та тракторний парк, зокрема до якого належать: 2 зернозбиральних

комбайни марки John Deere, придбаних зокрема у 2022 році, 2 зернозбиральні комбайни марки CASE IH, 1 зернозбиральний комбайн марки New Holland, 1 бурякозбиральний комбайн марки Holmer, 8 тракторів марки CASE різних модифікацій, 1 трактор John Deere, 2 трактори марки Fend, 3 телескопічні навантажувачі, навантажувач цукрових буряків та значний парк причіпної та ґрунто-оброблювальної техніки.

ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» в господарській діяльності для зберігання власної продукції використовує не тільки власні приміщення а також має контракти на зберігання продукції з стратегічними партнерами зокрема, до яких належать ТОВ «ВОЛИНЬ-ЗЕРНО-ПРОДУКТ», ТОВ «Рівне-Борошно», ТОВ «Радеківський цукор», ТОВ «АСК Забороль».

Для більш детального ознайомлення з товариством у таблиці 2.3 наведені основні техніко-економічні показники діяльності.

Таблиця 2.3. – Основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»

Показники	Роки			Відхилення			
	2020	2021	2022	2021р./2020р.		2022р./2021р.	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	206573,0	302032,0	436823,0	95459,0	46,21	134791,0	44,63
Чистий прибуток, тис. грн.	77909,0	126901,0	175674,0	48992,0	62,88	48773,0	38,43
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	132241,0	153781,0	217859,0	21540,0	16,29	64078,0	41,67
Середньооблікова чисельність працюючих, осіб	51	52	51	1	1,96	-1	-1,92
Витрати на оплату праці, тис. грн.	13337,1	15713,2	18612,2	2376,1	17,82	2899,1	18,45
Середньомісячна заробітна плата, грн.	21792,6	25181,3	30412,2	3388,7	15,55	5230,8	20,77
Рентабельність продукції, %	0,56	0,96	1,01	0,4	71,43	0,1	5,21
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	57490,0	85177,0	145213,0	27687,0	48,16	60036,0	70,48

Джерело: складено автором на основі показників підприємства.

Згідно з проведеного дослідження можемо спостерігати відсутність плинності кадрів, оскільки в кожному з аналізованих років середня кількість працівників сягала 51 одного працівника, що свідчить про сталий розвиток та шанобливе ставлення до власних працівників з боку підприємства. Наступний показник, на який варто звернути увагу, – це обсяг реалізації продукції. Зокрема від 2020 року по 2022 рік підприємство збільшувало свій рівень доходів від реалізації продукції в кожному з років на більш як 40 %. В свою чергу чистий прибуток мав різницю в абсолютному значенні у 2021 році в порівнянні з 2020 роком в сумі 48992,0 тис. грн., в свою чергу 2022 рік у відносному порівнянні з попереднім вже мав скромніше значення – 38,43 %, при абсолютній різниці 48992,0 тис. грн. Зростала й вартість виробництва продукції відповідно до проведеного аналізу, зокрема собівартість 2022 року в порівнянні з 2021 роком мала зростання в абсолютному значенні в сумі 64078,0 тис. грн та 41,67 %, що свідчить про здорожчення вартості матеріалів та сировини для виробництва.

Для того, щоб якнайкраще ознайомитись із фінансовим станом ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» проведемо аналіз Звітів про фінансові результати та Балансів за 2020, 2021, 2022 роки (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4. – Показники майнового стану ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»
за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022
Сума господарських коштів, що їх підприємство має у розпорядженні	303165	339424	527346
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,66	0,56	0,47
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,34	0,44	0,47
Коефіцієнт оновлення	0,08	0,27	0,53
Коефіцієнт вибуття	0,02	0,14	0,00
Частка основних засобів в активах	0,19	0,25	0,28
Коефіцієнт мобільності активів	3,67	2,73	2,34

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства.

Аналізуючи показники майнового стану ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» ми визначили, що майновий потенціал товариства є стабільно високим, сума господарських коштів, що ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» має у розпорядженні та

використовує має відносно стабільний ріст в період з 2020 року по 2021 рік, та значний стрибок приросту у 2022 році.

Коефіцієнт зносу основних засобів в 2020 році сягнув позначки 0,66 – цей показник нам каже, що на підприємстві більше половини кількості основних засобів є не новими та мають ознаки зношеності, проте протягом наступних двох років є тенденція до спадання даного показника, тому можемо відзначити, що товариство працює у напрямі оновлення та покращення його виробничих активів.

Частка основних засобів які придатні до експлуатації в процесі господарської діяльності підвищується в кожному році, що і характеризує ріст показника придатності основних засобів.

Варто звернути увагу на показник оновлення основних засобів товариства, який від незначного в 0,08 в 2020 році виріс до 0,53 у 2022 році. Це знову ж таки свідчення того, що товариство оновлює свої основні засоби виробництва.

Частка основних засобів в активах також протягом 2020 – 2022 років мала незначний приріст, даний показник сягає незначного обсягу в кожному з аналізованих років, також варто відзначити, що є невелика тенденція зростання.

Таблиця 2.5. – Показники фінансової стійкості ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»

Показники	2020	2021	2022
Коефіцієнт автономії	0,93	0,98	0,91
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	12,73	44,58	9,76
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,93	0,98	0,91
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,77	0,73	0,67
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,91	0,97	0,87

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства.

Аналізуючи показники фінансової стійкості ми прийшли до висновків, що підприємство є фінансово стійким до подразників та можливих фінансових викликів.

Показник автономії товариства який має стабільно високе середнє значення 0,93 при нормативах значення $> 0,5$, тому відзначимо високу питому вагу власного капіталу в загальній сумі основних засобів.

Оцінюючи показник співвідношення власних і залучених коштів варто відзначити, що підприємство є фінансово незалежним, оскільки власних коштів більше 10 припадає на кількість позикових і залучених.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу сягає рівня 0,77 в 2020 році, 0,73 в 2021 році та 0,67 в 2022 році, даний показник характеризує стабільно високу частку оборотного капіталу яка перебуває в обороті товариства.

Рівень забезпечення власними оборотними коштами має рівність між оборотними активами та їх джерелом фінансування, та майже досягає показника 1,0 в кожному році.

Таблиця 2.6. – Показники ліквідності ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»

Показники	2020	2021	2022
Коефіцієнт покриття	10,79	33,36	7,54
Коефіцієнт швидкої ліквідності	4,72	8,30	2,44
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,42	2,79	0,49

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства.

Дослідивши показники ліквідності ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» ми прийшли до висновку, що підприємство є дуже ліквідним.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності має різні значення в кожному з аналізованих років, наприклад в 2020 р. показник становив 10.79, тому якщо його порівняти з середнім нормальним значенням варто сказати, що він є дуже високим, ще й значно посилив свою позицію даний показник у 2021 році, піднявшись до показника в 33,36. 2022 рік вже не був такий яскравий для підприємства, тому тоді показник мав значення 7,54, проте це є гарний результат.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності перебував на високому рівні у 2020 та 2021 роках зі значеннями 3,42 та 2,79 відповідно, проте у зв'язку з ситуацією в країні та військовою агресією, показник який тримався на початку війни досить високо, втратив свої пункти і сягнув позначки 0,49, але це є нормальним значенням для такого показника.

Таблиця 2.7. – Показники рентабельності ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»

Показники	2020	2021	2022
Рентабельність капіталу	0,14	0,20	0,20
Рентабельність валового капіталу	0,15	0,21	0,22
Рентабельність реалізованої продукції	0,56	0,96	1,01
Рентабельність продажу	0,38	0,42	0,40
Рентабельність господарської діяльності	0,47	0,66	0,64

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства.

Аналізуючи показники рентабельності ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» ми прийшли до висновку, що підприємство є прибутковим, а відповідно й рентабельним.

Розглянемо більш детально основні показники рентабельності, а саме рентабельність реалізованої продукції яка від показника 0,56 в 2020 році виросла до 1,01 в 2022 році, це свідчення того, що собівартість реалізованої продукції значно нижча за вартість її реалізації.

Рентабельність продажу має стабільний показник зі значенням 0,40 на протязі трьох аналізованих років.

І в цілому показники рентабельності господарської діяльності ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» мають тенденцію до зростання у 2021 році та стабільності показників у 2022 році, що є свідченням ефективної роботи товариства.

2.2. Організація обліку розрахунків з ПДВ на сільськогосподарському підприємстві

Організацію обліку розрахунків з ПДВ будемо досліджувати на діючому сільськогосподарському підприємстві, яким є ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО».

Ведення бухгалтерського обліку і контролю на ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» покладається на бухгалтерію підприємства, яку очолює головний бухгалтер. У своїй роботі головний бухгалтер і співробітники бухгалтерії керуються Положенням про бухгалтерію і затвердженими посадовими інструкціями, що визначають, розподіл обов'язків і що встановлюють міру відповідальності кожного співробітника.

Для ведення бухгалтерського обліку застосовуються уніфіковані форми первинної облікової документації. При оформленні господарських операцій, по яких не передбачені затверджені форми обліку, застосовувати самостійно розроблені форми первинних документів, які повинні включати, затверджені законодавством, обов'язкові реквізити.

Для ведення бухгалтерського обліку застосовувати журнально-ордерну систему обліку з використанням комп'ютерної програми ВАФ Бухгалтерія.

Відображення господарських операцій підприємства здійснюється відповідно до робочого Плану рахунків, підготовленого на основі Плану рахунків. Для повноти відображення господарських операцій створено додаткову систему субрахунків і реєстрів аналітичного обліку.

ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» має бухгалтерський підрозділ що складається з головного бухгалтера та 4 рядових бухгалтерів та аналітика. Кожен працівник має свої обов'язки та функції. Для детального ознайомлення розглянемо таблицю 2.8.

Таблиця 2.8. – Працівники ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» та їх обов'язки

Посада та прізвище (вказати ділянку обліку)	Освіта	Перелік рахунків , які веде	Перелік документів які складає	Перелік документів , які опрацьовує	Перелік форм звітності, що складає
1	2	3	4	5	6
Головний бухгалтер Згоранець О.С.	Повна вища	Всі групи рахунків	Податкова, фінансова та статистична звітність	Весь спектр первинних документів	Фінансова звітність, Декларація з єдиного податку 4 групи, Декларація з податку на прибуток, Декларація з екологічного податку, Декларація з податку на майно та земельного податку, Податкова декларація з ПДВ
Бухгалтер Борику Ю.І.	Середня спеціальна	201, 205, 207, 26, 271	Прихідні та видаткові накладні, акти списання, ЛЗК	Прихідні та видаткові документи, акти списання	Звіт по використаних запчастинах, Звіт по ремонтах ОЗ

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6
Бухгалтер Мельник Т.Р.	Середня спеціальна	661, 651, 221, 311	Прихідні накладні, акти використання МШП, акти повернення з використання, таблиць обліку робочого часу	Виписки банків, Вхідна документація	Звіт з праці, 3-Борг
Бухгалтер Остапюк О.А.	Перший рівень середньої освіти	6856, 2081, 2082, 2083	Відомості розрахунків з пайовиками, Прихідні ВН, акти списання МЦ	Виписки банків, відомості розрахунків з пайовиками	Звіт по розрахунках з пайовиками
Обліковець Шурин О.Я	Повна вища	6856	Відомості розрахунків з пайовиками, договори оренди	Виписки банків, відомості розрахунків з пайовиками	Звіт по розрахунках з пайовиками
Аналітик Митура З.В.	Повна вища	6856	Відомості розрахунків з пайовиками, договори оренди	Договори оренди	Податковий розрахунок сум доходу

Джерело: складено автором на основі інформації з підприємства.

Для працівників бухгалтерії на ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» розроблені окремі Посадові інструкції бухгалтера (Додаток А).

Основним документом внутрішньої регламентації обліку на ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» є Наказ про облікову політику підприємства (Додаток Б). Товариство розробило облікову політику відповідно до свого основного виду діяльності та наявних господарських операцій.

Облікова політика ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» відповідає нормам законодавства. Проте деякі моменти не включені у документ. Підприємство зазначило, що має нараховувати резерв сумнівних боргів проте суми нарахованих резервів ми не зауважили.

Відповідно обліковій політиці підприємства для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності проводити інвентаризацію активів і зобов'язань. Щорічна інвентаризація проводиться відповідно до затвердженого наказу про проведення інвентаризації. Перед початком

інвентаризації керівником підприємства призначається інвентаризаційна комісія. Результати інвентаризації відображаються в інвентаризаційних описах та актах інвентаризації, які складаються в 2-х примірниках. По завершенню інвентаризації інвентаризаційні описи та акти інвентаризації підписуються всіма членами інвентаризаційної комісії та матеріально – відповідальними особами. Відповідність кожного елемента облікової політики згідно результатів перевірки подано в додатку до звіту (Додаток В).

За внутрішній контроль ведення обліку на підприємстві здійснює головний бухгалтер товариства, головні агрономи та головний механік які безпосередньо керують етапами виробництва сільськогосподарської продукції та аналітик. Детальна структура відповідальності зображена в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9. – Ділянки контролю та їх відповідальні особи на товаристві

Ділянка контролю	Відповідальна особа	Методи контролю, періодичність
Операції на розрахунковому рахунку	Головний бухгалтер	Кожен робочий день, аналіз виписок банку
Видача ТМЦ	Головні агрономи, керівники підрозділів	Ревізія 1 раз на місяць
Списання ТМЦ	Завідувачі складів, Аналітик, Бухгалтери, Головний механік	на протязі місяця наступного, за днем здійснення господарської операції
Наявність ТМЦ	Завідувачі складів, Аналітик, Бухгалтери, Головний механік	Інвентаризація місячна, річна

Джерело: складено автором на основі інформації з підприємства.

В своїй господарській діяльності товариство використовує різного роду програмні рішення зокрема й для бухгалтерського обліку, детальний аналіз зображено в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10. – Програмні рішення в роботі ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»

Призначення програмного забезпечення	Назва програми	Кількість користувачів, що використовують
Ведення бухгалтерського обліку, аналіз і прогнозування діяльності	BAS Agro Excel	Бухгалтери, агрономи
Система точного виробництва	RTK, Cropio Monitoring	Агрономи
Електронний документообіг, подання та створення фінансової звітності	Fredo Zvit, Вчасно, Документ онлайн	Бухгалтери, агрономи, директори

Джерело: складено автором на основі інформації з підприємства.

Податкова політика ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» – це не тільки обов’язок ведення обліку відповідно до правил та законів встановлених податковим кодексом України, це і зокрема принципи які сповідує товариство по відношенню до обов’язку кожного громадянина та суб’єктів господарської діяльності як частини принципу розбудови незалежної та успішної країни.

ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» є платником єдиного податку четвертої групи, платником ПДВ, платником земельного податку (земельний податок), платником земельного податку (орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності), платником податку на нерухоме майно, платники екологічної збору та рентної плати. Деталі щодо обов’язку нарахування та сплати окремо кожного податку подано в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11. – Податкова система ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»

Податок	Граничні терміни подання звітності	Період подання звітності	Граничні терміни сплати податку	Підстава перебування
1	2		3	3
Єдиний податок четверта група	20 лютого року наступного за звітним	Рік	Протягом місяця наступного який слідує за звітним кварталом	Можуть бути сільськогосподарські товаровиробники – юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%
Податок на додану вартість	20 число місяця наступного за звітним місяцем	Місяць	Протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого для подання податкової декларації	Добровільне рішення сільгоспвиробника

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5
Платник земельного податку	20 лютого року наступного за звітним	Рік	Протягом місяця наступного який слідує за звітним кварталом	Обов'язковий платіж для всіх власників земельних ділянок, сільгоспвиробники звільнені від сплати даного податку в частині земельних ділянок які вони використовують для основного виду діяльності, товариство має земельну ділянку під забудовою яку здає в оренду
Платник земельного податку в частині орендної плати за землі державної власності	20 лютого року наступного за звітним	Рік	Протягом місяця наступного який слідує за звітним кварталом	Підприємство має договори оренди сільськогосподарських ділянок з територіальними громадами
Платник податку на нерухоме майно	20 лютого року наступного за звітним	Рік	Протягом місяця наступного який слідує за звітним кварталом	Обов'язковий платіж для всіх власників нерухомого майна, сільгоспвиробники звільнені від сплати даного податку в частині майна які вони використовують для основного виду діяльності, товариство має у власності будинок який здає в оренду
Платник екологічного податку	Протягом 40 днів після закінчення звітного кварталу	Квартал	Протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого для подання податкової декларації	Підприємство нараховує податок зі стаціонарних джерел викидів таких як заправні станції, склади зберігання агро продукції

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5
Платник рентної плати	Протягом 40 днів після закінчення звітного кварталу	Квартал	Протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого для подання податкової декларації	ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» нараховує даний податок за використання надрами, зокрема води згідно дозволу про використання
ПДФО	Протягом 40 днів після закінчення звітного кварталу	Квартал	В день виплати доходу або остання календарного дня місяця наступного за днем нарахування доходу	ПДФО товариство нараховує та сплачує як податковий агент за своїх працівників, орендодавців та інших фізичних осіб дохід яких підлягає оподаткуванню
ВЗ	Протягом 40 днів після закінчення звітного кварталу	Квартал	В день виплати доходу або остання календарного дня місяця наступного за днем нарахування доходу	ВЗ товариство нараховує та сплачує як податковий агент за своїх працівників, орендодавців та інших фізичних осіб дохід яких підлягає оподаткуванню

Джерело: складено автором на основі інформації з підприємства.

ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» є платником податку на додану вартість від 16.03.2004 року, варто зазначити, що товариство зареєструвало свою діяльність всього лиш за декілька днів до цього.

Організація обліку і контролю ПДВ на товаристві починається з перевірки за наявністю та правильного оформлення первинних документів на придбання ТМЦ зокрема видаткових накладних на матеріали, насіння, добрива, засобів захисту рослин і т. п. і в подальшому контролі за первинними документами зокрема актами списання, шляховими листами, лімітно-забірними картками на використання цих матеріальних цінностей у виробничій діяльності підприємства.

Податкові зобов'язання з ПДВ товариство нараховує на реалізацію виробленої продукції а також куплених з метою перепродажу товарів. Порядок оформлення податкових документів на товаристві зображено на рисунку 2.1.



Рисунок 2.1 Структура організації обліку ПДВ на ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»

Джерело: власна розробка автора.

Як можемо оцінити з рисунку 2.1, шлях оформлення податкової накладної на підприємстві має декілька послідовних етапів. Формула розрахунку податкових зобов'язань з податку на додану вартість наведена на рисунку 2.2.



Рисунок 2.2 Схема розрахунку ПДВ на ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»

Джерело: власна розробка автора.

Отже, суми ПДВ для ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» є різницею між сумою податкового зобов'язання та податкового кредиту підприємства. ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» свої податкові зобов'язання визначає за методом першої події. Зокрема, періодом виникнення податкового зобов'язання з урахуванням подій, що відбулися раніше: відвантаження товарів або послуг покупцю чи отримання авансової платні за них.

Одразу варто відзначити те, що за 19 років функціонування підприємства, воно жодного разу не визначало суми ПДВ до відшкодування. Підприємство при перевищенні свого податкового кредиту над податковими зобов'язаннями завжди зараховувало його до складу податкового кредиту наступного звітного періоду.

Для обліку податку на додану вартість товариство використовує такі синтетичні рахунки бухгалтерського обліку, у складі розрахунків з бюджетом зокрема рахунок 6412 «ПДВ», безпосередньо для обліку податкових зобов'язань та податкового кредиту 6432 «Податкові зобов'язання непідтверджені», 6431 «Податкові зобов'язання підтверджені», 6442 «Податковий кредит непідтверджений», 6441 «Податковий кредит підтверджений». Кореспонденцію, яку товариство використовує в процесі обліку зображено в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Кореспонденція рахунків обліку ПДВ на ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»

Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік	
	Дт	Кт
Податкові зобов'язання		
Перша подія – отримання оплати		
Отримано передоплату від покупця	311	361
Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	6431	6432
Зареєстровано податкову накладну	6432	6412
Відвантажено сільськогосподарську продукцію	701	6431
Перша подія відображено дохід від реалізації товарів	361	701
Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	701	6432
Зареєстровано податкову накладну	6432	6412
Податковий кредит		
Перша подія – сплата авансу за міндобрива	631	311
Нараховано податковий кредит з ПДВ	6442	6441
Відображено зареєстровану податкову накладну	6412	6442
	2082	631
Надходження мінеральних добрив	6441	631
	232	631
Перша подія отримання виробничих послуг	6442	631
Відображено зареєстровану податкову накладну	6412	6442
Здійснено оплату за послугу	631	311

Джерело: складено автором на основі інформації з підприємства.

В своїй діяльності ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» має значну частку експорту сільськогосподарської продукції, що сягає рівня 25% у 2023 році. При оформленні експорту продукції за ставкою 0%, в бухгалтерському обліку проведення не створюються, лиш заповнюється реєстр «Очікуваний і підтверджений ПДВ продажів», підтверджуючим документом оформлення експорту сільськогосподарської продукції є вантажно-митна декларація. Податкова накладна на експорт продукції підприємством оформляється на день оформлення ВМД.

Заключним етапом організації обліку і контролю з податку на додану вартість на ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» є оформлення податкової декларації та додатків до неї. Декларація оформляється бухгалтером після опрацювання податкових зобов'язань підприємства, не обов'язково які реєструються в ЄРПН та по опрацюванні податкового кредиту. Податкова декларація з додатками подається відповідно до наказу Міністерства фінансів «Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість». Для належного адміністрування ПДВ потрібно здійснювати постійний контроль за нарахування і сплати цього податку. Тому у наступному пункті ми розглянемо порядок організації контролю розрахунків з ПДВ.

2.3. Організація контролю розрахунків з ПДВ на сільськогосподарському підприємстві

Система контролю за адмініструванням податку на додану вартість мала досить значний шлях свого розвитку від свого запровадження по сьогоднішній день. Шлях який пройшов від декларацій на папері до виключно декларацій в електронному вигляді з накладанням цифрового підпису керівника та печатки організації. Система організації контролю за ПДВ відіграла визначальну роль у її розвитку.

Контроль за податком на додану вартість на ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» має декілька самостійних етапів.

Перший етап контролю включає в себе контроль ліміту щодо суми податку, на яку платник податку на додану вартість має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки корегування в Єдиному реєстрі податкових накладних. Для даного етапу на день відправки податкових накладних та/або розрахунків корегування підприємство відправляє Запит для отримання відомостей щодо суми так званого «реєстраційного ліміту» до ЄРПН, у відповідь реєстр відправляє в автоматичному режимі «Витяг щодо суми податку, на яку платник податку на додану вартість має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки корегування в Єдиному реєстрі податкових накладних з системи адміністрування ПДВ» в якому зазначені дані щодо розрахунку суми податку на яку підприємство має право провести реєстрації таких податкових документів. Даний метод контролю організовується за допомогою таблиці 2.13.

Таблиця 2.13. – Звірка документів облікової системи відповідно до витягів з ЄРПН

На дату	Дата і час відправки витягу	Номер запиту	Наявність витягу	Кількість документів в обліковій системі	Кількість документів в обліковій системі відповідно до витягів з ЄРПН
...

Джерело: власна розробка автора.

На основі звірки даних про наявність документів в обліковій системі з таблиці 2.13. формуємо зведену інформацію по звірці у формі таблиці 2.14.

Таблиця 2.14. – Інформація по звірці документів облікової системи з ЄРПН

Рух документів	Кількість зареєстрованих документів у обліковій системі	Кількість документів відповідно до Витягів з ЄРПН
Вхідні
Вихідні
Всього

Джерело: власна розробка автора.

Наступним етапом контролю за обліком ПДВ є перевірка правильності та достовірності відображення податкових зобов'язань з даними Єдиного державного реєстру податкових накладних (таблиця 2.15).

Таблиця 2.15. – Контроль оформлення податкових зобов'язань з ПДВ

Контрагент	Період	Дані бухгалтерського обліку	Дані єдиного державного реєстру податкових накладних
Договір			
...
...

Джерело: власна розробка автора.

Заключним етапом контролю з ПДВ на підприємстві є перевірка на виключення податкових накладних з податкового кредиту ПДВ, зокрема проводиться звірка розрахунків з контрагентом. На основі якої розраховується сума потенційного податкового кредиту від постачальника та суми його податкових накладних зареєстрованих.

Отже, ми розглянули особливості організації обліку і контролю розрахунків з ПДВ на сільськогосподарському підприємстві. Для глибшого вивчення діючої методики обліку і контролю розрахунків у сільському господарстві були використані аналітичні показники, первинні документи, реєстри аналітичного та синтетичного обліку ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО». Слід відмітити, що всі законодавчо визначені регламенти щодо організації обліку та контролю на підприємстві дотримуються, але є можливості вдосконалити організацію обліку і контролю розрахунків з ПДВ. У наступному розділі роботи будуть розглянуті питання вдосконалення облікового та контрольного процесів на сільськогосподарському підприємстві.

Висновки до розділу 2

1. У розділі висвітлено основні тенденції розвитку галузі агровиробництва. Так, за 8 місяців 2023 року Україна посідає третє місце серед постачальників

агропромислової продукції до Європейського Союзу. За період з січня по серпень 2023 року Україна експортувала до ЄС сільськогосподарської продукції на 7,96 млрд євро, що на 1,48 млрд євро (23%) більше ніж за аналогічний період минулого року. Варто зазначити, що в Україні на даний час відсутній гарантований зерновий коридор, оскільки відбувається знищення критичної та портової інфраструктури держави.

Для вивчення особливостей організації обліку і контролю з ПДВ було вибране діюче сільськогосподарське підприємство – ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО». У роботі наведено основні техніко-економічні показники ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО», проведено оцінку фінансового стану базового підприємства за 2020-2022 роки.

2. У роботі описано роботу облікової служби товариства та розглянули його облікову політику щодо ведення бухгалтерського обліку активів, власного капіталу та зобов'язань базового підприємства. Оцінено податкову систему товариства, зокрема описано податки які ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» зобов'язане нараховувати і сплачувати, підстави для їх нарахування.

Висвітлено: діючу систему організації обліку податку на додану вартість на ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»; порядок формування податкових зобов'язань і податкового кредиту з ПДВ; систему організації синтетичного обліку ПДВ на підприємстві.

3 Досліджено структуру організацію контролю за обліком податку на додану вартість на підприємства, висвітлено основні переваги контролю обліку ПДВ.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Вдосконалення організації обліку розрахунків з податку на додану вартість

Податкове планування для сільськогосподарських підприємств – це основа мінімізації проблемних питань бухгалтерського обліку, які почасти виникають із за порушення загального основного привали першої події з податку на додану вартість. Розробка додаткових заходів організації обліку стане основою для правильного розрахунку значення суми податку на додану вартість.

В процесі планування підприємством бюджету та з метою мінімізації податкового навантаження слід ефективно планувати кошти, зокрема витрати на податкові платежі включати до плану завчасно, податкове планування обов'язково має мати за собою підґрунтя у вигляді затверджених робочих документів в включено в систему бюджетування. Ще одним важливим чинником планування податкового навантаження є обрахунок даного показника та порівняння з тим же плановим показним.

Провівши дослідження організації обліку податку на додану вартість на ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» ми виявили деякі неузгодженості які вважаємо потрібно удосконалити для оптимізації системи обліку розрахунків з ПДВ.

Центром нашого дослідження стали посадові інструкції працівників бухгалтерської служби та облікова політика підприємства.

Ознайомившись з посадовими інструкціями працівників бухгалтерії та головного бухгалтера товариства зокрема ми виявили, що там відсутня будь яка інформація з приводу організації обліку податку на додану вартість. Ми вважаємо доцільно буде в нести зміни до посадової інструкції бухгалтера, в якій

значити конкретні параметри щодо організації обліку податку на додану вартість, зокрема зазначити, що організація обліку ПДВ – це завдання конкретному відповідному бухгалтеру. А саме прописати межі взаємодії працівника як з клієнтами так і з постачальниками з приводу податкових зобов'язань та кредиту з податку на додану вартість, надати повноваження окремим обліковцям на відображення операції з податкового кредиту підприємства та контролю за первинними документами основою нарахування якого він являється. Варто чітко прописати параметри участі працівника у забезпеченні податкового планування товариства в наступних податкових періодах. На кінець визначити межі відповідальності працівника за процес участі працівника в організації обліку ПДВ.

Наступним елементом вдосконалення на даному сільськогосподарському підприємстві наказ про облікову політику підприємства. Зокрема пропонуємо окремо додати розділ «податкова політика підприємства», на даний час такий розділ відсутній. В якому визначити систему оподаткування на якій перебуває підприємство, зазначити день реєстрації на обліку податку на додану вартість, відобразити інформацію про автоматизовану форму за допомогою якої ведеться облік податкових зобов'язань та податкового кредиту підприємства, визначити графік документообігу, зареєструвати податковий календар бухгалтера відповідального за облік ПДВ. Також варто чітко визначити первинні документи які мають бути підтвердженням проведення господарських операцій при відображенні доходів підприємства для відображення податкових зобов'язань та відповідно документи, які стануть базою підтвердження витрат товариства для відображення податкового кредиту з ПДВ.

Ми дослідили, що облік розрахунків з податку на додану вартість на ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» ведеться на субрахунку 6412 «ПДВ», зокрема виявили інформацію, що при сплаті податкових зобов'язань на електронний рахунок ПДВ підприємство робить таке проведення Дт 6412 Кт 311, вважаємо буде більш доречним виокремити платежі на поповнення ПДВ рахунку та пропонуємо кореспонденцію рахунків відповідно до таблиці 3.1.

Таблиця 3.1. – Облік руху грошових коштів на електронному рахунку ПДВ

Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік	
	Дт	Кт
Поповнення електронного ПДВ рахунку	314	311
Сплата погоджених податкових зобов'язань відповідно до поданої декларації	6412 (ставка податку 20%, 14%,)	314
Повернення коштів з електронного ПДВ рахунку згідно додатку 4 податкової декларації	311	314
Повернення помилково сплачених зобов'язань відповідно до заяви	314	6412 (ставка податку 20%, 14%,)

Джерело: власна розробка автора.

Відповідно до податкового кодексу України термін включення вхідних податкових накладних до податкового кредиту з податку на додану вартість становлять 365 календарних днів.

Вважаємо, що підприємству варто розглянути пропозицію щодо створення окремих субрахунків для можливості контролю за термінами включення податкового кредиту до кінця граничних термінів можливості включення в Додаток 2 Податкової декларації з податку на додану вартість в разі якщо постачальник вчасно з різних причин вчасно не зареєстрував податкову накладну (таблиця 3.2.).

Таблиця 3.2. – Субрахунки аналітичного обліку ПДВ за незареєстрованими вчасно податковими накладними

Аналітичний рахунок	Назва аналітичного рахунку
6442	Заблоковані податкові накладні
6444	Незарєєстровані відповідно до термінів встановлених в податковому кодексі податкові накладні
6445	Податкові накладні незареєстровані постачальником на протязі 6 місяців
6446	Податкові накладні незареєстровані постачальником на протязі 11 місяців

Джерело: власна розробка автора.

У наступному пункті роботи розглянемо пропозиції по вдосконаленню організації контролю розрахунків з ПДВ.

3.2. Вдосконалення організації контролю розрахунків з податку на додану вартість

Контроль – нині це одна із найголовніших функцій бухгалтерського обліку на підприємстві, як полягає в перевірці правильності та законності проведених господарських операцій сільськогосподарським підприємством. Контроль за податковими розрахунками в бухгалтерському обліку має важливе завдання в частині перевірки достовірності дотриманні норм законодавства. Своєчасність повнота та правильність нарахування податку – це критерії які прямо відповідатимуть майбутній фінансовій звітності підприємства. Система ефективного контролю за нарахуванням податку на додану вартість допоможе мінімізувати ризики з приводу підтвердження податковими органами задекларованого податкового кредиту. Ефективний контроль в свою чергу за ПДВ допоможе у плануванні податкового навантаження на підприємство.

Система контролю за нашою моделлю передбачає тестування оцінки контролю за обліком податку на додану вартість (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3. – Оцінка системи контролю обліку податку на додану вартість на сільськогосподарському підприємстві

Запитання	Відповідь		Коментар
	так	ні	
1	2	3	4
Загальні дані, щодо діяльності товариства			
Платник податку на додану вартість	так		
Автоматизована форма ведення обліку	так		
Програма для подачі звітності: електронний кабінет		ні	
Програма для подачі звітності: інша програма подачі звітності	так		
Проведення актів звірки з ПДВ	так		
Наявність пільг з податку	так		
Наявні операції за ставкою 20%	так		
Наявні операції за ставкою 14%	так		
Наявні операції за ставкою 7%	так		
Наявні операції за ставкою 0%	так		
Наявні операції звільнені від оподаткування	так		
Наявність посадової особи відповідальної за облік податку на додану вартість	так		

Продовження таблиці 3.3

Наявні операції подвійного призначення		ні	
Наявні компенсуючі податкові зобов'язання	так		
Наявні податкові зобов'язання на перевищення бази над ціною поставки	так		
Наявні підсумкові операції в роздробі по оподатковуваному ПДВ		ні	
Наявні підсумкові операції в роздробі по неоподатковуваному ПДВ		ні	
Податкові зобов'язання з ПДВ			
Контроль своєчасності реєстрації податкових накладних в єдиному реєстрі	так		
Наявність реєстру видаткових документів	так		
Наявність реєстру податкових накладних виданих	так		
Податкові накладні реєструються за першою подією	так		
Контроль першої події	так		
Рахунок обліку податкових зобов'язань 643	так		
Наявність аналітичних рахунків до субрахунку податкових зобов'язань	так		
Податковий кредит з ПДВ			
Контроль своєчасності реєстрації податкових накладних в єдиному реєстрі постачальником	так		
Наявність реєстру видаткових документів	так		
Наявність реєстру податкових накладних отриманих	так		
Податкові накладні реєструються за першою подією	так		
Контроль першої події	так		
Рахунок обліку податкових зобов'язань 644	так		
Наявність аналітичних рахунків до субрахунку податкових зобов'язань	так		
Перевірка дотримання податкових накладних отриманих щодо граничного терміну включення в податкову декларацію	так		

Джерело: власна розробка автора.

Наступним етапом ефективного контролю нарахування податку на додану вартість є сформований план контролю.

План контролю слід розділити декілька етапів, зокрема підготовчий етап який включає в себе ознайомлення з господарською діяльністю товариства, наявність та оцінка бухгалтерського обліку, підготовка планів перевірки розрахунків з податку на додану вартість. Далі для підготовчого етапу визначити процедури перевірки, терміни та відповідальний за її проведення. Наступний етап планування контролю буде центральним в якому буде відбуватись сама процедура перевірки правильності нарахування податкових зобов'язань, їх математичний перерахунок, відповідність даті визнання податкових зобов'язань. В свою чергу на даному етапі варто також здійснити перевірку правильності відображення податкового кредиту з ПДВ в бухгалтерському обліку. Центральний етап перевірки буде обов'язком для таких процедур як: перевірка бухгалтерського обліку податку на додану вартість, перевірки вхідних первинних документів, що стали підставою нарахування податкового кредиту та перевірка правильності оформлення податкової декларації. Визначення термінів перевірки в свою чергу має обов'язковий зміст для центрального етапу планування контролю. Якщо змінюється виконавець на даному етапі перевірки варто буде також це відзначити. Заключний етап необхідний для опрацювання всіх деталей їх систематизації та підготувати заключення про стан контролю.

Вважаємо буде доцільним також звернути увагу на систему контролю підбору постачальників та підрядників та покупців товариства. Варто створити систему контролю для мінімізації ризиків блокування податкових накладних зокрема прописати чітко шлях перевірки контрагентів та допущення їх до співпраці (таблиця 3.4.)

Таблиця 3.4. – Структура перевірки потенційних клієнтів

Етап	Зміст операції
Ознайомлення	Запит на отримання установчих документів (статут, витяг з ЄДРПОУ, витяг з реєстру платників ПДВ, банківські реквізити, паспортні дані керівника організації, річна фінансова звітність за останній звітний рік)
Вивчення та аналіз	Аналіз отриманих документів, перевірки на показник ризиковості контрагента, перевірка керівника на процес, перевірка на показник позитивної податкової історії
Прийняття рішення	Прийняття рішення про співпрацю на основі позитивних висновків або ж відмова у співпраці з клієнтом через потенційні ризики

Джерело: власна розробка автора.

Отже, всі пропозиції щодо вдосконалення організації контролю розрахунків з ПДВ мають прикладний характер, можуть використовуватися в практичній діяльності сільськогосподарського підприємства. Саме ці пропозиції щодо організації обліку і контролю розрахунків з ПДВ були використані на діючому сільськогосподарському підприємстві, яким виступило ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО».

Висновки до розділу 3

1. Проведено аналіз облікової політики підприємства. Виявлено відсутність інформації про організацію ведення бухгалтерського обліку ПДВ посадовою особою підприємства в посадових його інструкціях. Запропоновано варіанти якими можливо удосконалити елементи облікової політики в частині розрахунків з ПДВ.

Запропоновано систему аналітичних записів для адміністрування ПДВ на сільськогосподарському підприємстві з метою деталізації інформації щодо податкового кредиту товариства та контролю можливості використання податкового кредиту.

2. Запропоновано комплекс тестових операцій для періодичного контролю за розрахунками з ПДВ на сільськогосподарському підприємстві.

Відпрацьовано рекомендації по структурі перевірки потенційних контрагентів сільськогосподарського підприємства для мінімізації потрапляння в ланцюг ризикових платників податку.

ВИСНОВКИ

1. Перші згадки про існування податку на додану вартість відбулись з початку ХХ ст. Першими вченими які відкрили даний податок стали Вільгельм фон Сіменс та Томас А. Адам. Натомість з плином часу і розвитком самого адміністрування податку з'явилося і досить багато послідовників які нині досліджують питання організації, структури та методики адміністрування ПДВ, зокрема до них належать О. А. Подоляк, О. С. Дубинська, О. О. Костюченко, Л.О. Масіна, К. В. Кисельова, Ю. Р. Чіпак та багато інших сучасних науковців.

Відповідно до Податкового кодексу України, податок на додану вартість – це непрямий, загальнодержавний податок, що включається до вартості товарів, робіт та наданих послуг.

Перевагами ПДВ є: відсутність подвійного оподаткування, регулювання розміру цін на товари, значне наповнення бюджету. Недоліками ПДВ є: складний механізм нарахування, негативний вплив на високоточні науки та значний негативний вплив на малозабезпечені верстви населення.

2. Значна кількість нормативних документів, які визначають особливості стягнення ПДВ, впливає на складність адміністрування податку та вимагає високої кваліфікації від обліковців при організації обліку і контролю розрахунків з ПДВ.

3. У пункті 1.3 висвітлено методику обліку податку на додану вартість. Зазначено, що основним документом нарахування податкових зобов'язань та податкового кредиту з ПДВ є – податкова накладна. Вказано типові бухгалтерські записи для обліку операцій з податку на додану вартість.

4. У 2 розділі висвітлено основні тенденції розвитку галузі агровиробництва. Так, за 8 місяців 2023 року Україна посідає третє місце серед постачальників агропромислової продукції до Європейського Союзу. За період з січня по серпень 2023 року Україна експортувала до ЄС сільськогосподарської продукції на 7,96 млрд євро, що на 1,48 млрд євро (23%) більше ніж за аналогічний період минулого року. Варто зазначити, що в Україні на даний час відсутній

гарантований зерновий коридор, оскільки відбувається знищення критичної та портової інфраструктури держави.

Для вивчення особливостей організації обліку і контролю з ПДВ було вибрано діюче сільськогосподарське підприємство – ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО». У роботі наведено основні техніко-економічні показники ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО», проведено оцінку фінансового стану базового підприємства за 2020-2022 роки.

5. У роботі описано роботу облікової служби товариства та розглянули його облікову політику щодо ведення бухгалтерського обліку активів, власного капіталу та зобов'язань базового підприємства. Оцінено податкову систему товариства, зокрема описано податки які ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО» зобов'язане нараховувати і сплачувати, підстави для їх нарахування.

Висвітлено: діючу систему організації обліку податку на додану вартість на ТОВ «ХАВЕСТ-АГРО»; порядок формування податкових зобов'язань і податкового кредиту з ПДВ; систему організації синтетичного обліку ПДВ на підприємстві.

6. Досліджено структуру організацію контролю за обліком податку на додану вартість на підприємства, висвітлено основні переваги контролю обліку ПДВ.

Проведено аналіз облікової політики підприємства. Виявлено відсутність інформації про організацію ведення бухгалтерського обліку ПДВ посадовою особою підприємства в посадових його інструкціях. Запропоновано варіанти якими можливо удосконалити елементи облікової політики в частині розрахунків з ПДВ.

7. Запропоновано систему аналітичних записів для адміністрування ПДВ на сільськогосподарському підприємстві з метою деталізації інформації щодо податкового кредиту товариства та контролю можливості використання податкового кредиту.

8. Запропоновано комплекс тестових операцій для періодичного контролю за розрахунками з ПДВ на сільськогосподарському підприємстві.

Відпрацьовано рекомендації по структурі перевірки потенційних контрагентів сільськогосподарського підприємства для мінімізації потрапляння в ланцюг ризикових платників податку.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Фоміна Т. В. Історичні передумови виникнення та механізм справляння податку на додану вартість. *Здоров'я і суспільство в умовах війни: збірник наукових праць*. 2022. С. 281–286.

2. Оніщенко Г.В. Адміністрування податку на додану вартість в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Фінансовий простір*. 3 (39). 2020. С. 195–204.

3. What is the history of the VAT? URL: [https://www.taxpolicycenter.org/briefingbook/whathistoryvat#:~:text=The%20value%2Dadded%20tax%20\(VAT,turnover%20taxes%20and%20sales%20taxes](https://www.taxpolicycenter.org/briefingbook/whathistoryvat#:~:text=The%20value%2Dadded%20tax%20(VAT,turnover%20taxes%20and%20sales%20taxes) (дата звернення 04.09.2023 р.).

4. Подоляк О.А. Облікове забезпечення розрахунків з податку на додану вартість. Електронне наукове фахове видання «*Ефективна економіка*». 2020. № 2. С. 21–26.

5. Дубинська О.С., Костюченко О.О. Проблеми та напрямки вдосконалення обліку розрахунків із податку на додану вартість на підприємствах України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 24. С. 5–8. URL: <http://old.cost.ua/budget/revenue/> (дата звернення 04.09.2023 р.).

6. Масіна Л.О., Гусев А.О. Облік податку на додану вартість на підприємстві: поточний стан та шляхи реформування. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. Т. 20, 2 (48). С. 169–183.

7. Голінач Л., Беднарчук О. Економічний сенс та вагомість податку на додану вартість. Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція: *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія*. 2021. С. 85–86.

8. Чіпак, Ю.Р. ПДВ: Історія та сучасність. III Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених і студентів: *Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні (2 березня 2023 року)*. 2023. URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Ekonomiky/2023/1_Programa-konferentsiyi.pdf (дата звернення 04.09.2023 р.).

9. Кисельова, К. В. ПДВ та його актуальність в сучасних реаліях України. *Проблеми та напрями розвитку економіки України в умовах війни*: Збірник матеріалів Наукового студентського форуму, 17 травня 2023 року. Одеса, ОДАУ. 2023. 147 с.

10. Бондаренко Н. М. Економічна суть податку на додану вартість як універсального акцизу. The 10th International scientific and practical conference «*Dynamics of the development of world science*» (June 10-12, 2020) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2020. 848 p. С. 252–258.

11. Боярчук Д. Цікаві факти про ПДВ. *Популярна економіка: ціна держави*. 2014. №26. С. 1-13. URL: <https://cost.ua/content/uploads/sites/2/2020/01/vatreport.pdf> (дата звернення 28.09.2023 р.).

12. Оніщенко Г.В. Адміністрування податку на додану вартість в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Фінансовий простір*. 2020. 3 (39). С. 195–204.

13. Мінфін: офіційний сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2023/> (дата звернення 02.10.2023 р.).

14. Белобровенко Т. Історичний аспект виникнення та поширення ПДВ у світі та особливості його застосування в Україні. *Economics and education*. 2022. №3. С. 38–57. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/download/econom-science/3.pdf> (дата звернення 06.09.2023 р.)

15. Корольков В.В., Козирева Є.О. Регулююча функція податку на додану вартість та проблеми механізму її реалізації в Україні. Запоріжжя: Національний університет «Запорізька політехніка», 2023. 124 с.

16. Зарудна Н.Я., Кундеус О.М., Яковець Т.А. Облік та нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності: Навчальний посібник. Тернопіль: ТАЙП, 2016. 283 с.

17. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 18.09.2023 р.)

18. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 31.10.2023 р.).

19. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 31.10.2023 р.).

20. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом МФУ від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення 31.10.2023).

21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 31.10.23).

22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 лютого 2013 р. за № 336/22868 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 31.10.2023 р.).

23. Наказ Міністерства фінансів України №1307 від 31.12.2015 р. «Про затвердження форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної». URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/pakazi/77260.html> (дата звернення 20.09.2023 р.).

24. Наказ Міністерства фінансів України від 01.03.2021 р. № 131 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України». URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/pakazi/66224.html> (дата звернення 20.09.2023 р.).

25. Постанова Кабінету міністрів України від 16.10.2014 р. №569 «Деякі питання електронного адміністрування податку на додану вартість». URL:

<https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/postanovi-abinetuministr/66324.html> (дата звернення 20.09.2023 р.).

26. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2020 р. №1024 «Про внесення змін до Порядку електронного адміністрування податку на додану вартість». URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/postanovi-kabinetuministr/print-75191.html> (дата звернення 20.09.2023 р.).

27. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2010 р. №1233 «Про затвердження Порядку обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг». URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/postanovi-kabinetuministr/53096.html> (дата звернення 20.09.2023 р.).

28. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2010 р. №1240 «Про затвердження Порядку звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання та ввезення на митну територію України товарів і послуг, передбачених для власних потреб дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав і представництв міжнародних організацій в Україні, а також для використання особами з числа дипломатичного персоналу дипломатичних місій та членами їх сімей, які проживають разом з ними». URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/vidshkoduvannya-pdchv/normativno-pravovi-akti/53048.html> (дата звернення 20.09.2023 р.).

29. Митний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення 18.09.2023 р.).

30. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення 18.09.2023 р.).

31. Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2016 р. №21 «Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0159-16#Text> (дата звернення 20.09.2023 р.).

32. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 р. №1246 «Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних». URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1246-2010-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.09.2023 р.).

33. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.12.2019 р. №1165 «Про затвердження порядків з питань зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1165-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.09.2023 р.).

34. Подолянчук О. А. Податок на додану вартість: сутність та стан первинного обліку. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*: 44 актуальні питання науки і практики. 2018. № 1. С. 81–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmarpr_2018_1_10. (дата звернення 28.09.2023 р.).

35. Казанова М. Бухоблік ПДВ: закриваємо ПДВ-рахунки, відображаємо типові операції. URL: <https://buhgalter911.com/uk/journals/buh911/2019/april/issue-15/article-43777.html> (дата звернення 28.12.2023 р.).

36. Державна податкова служба України. Офіційний портал. Які строки встановлені для подання податкової декларації з ПДВ та сплати ПДВ до бюджету? URL: <https://zak.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-395129.html> (дата звернення 30.09.2023 р.).

37. Негрей М., Тараненко А., Костенко І. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*. № 40. 2022. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38> (дата звернення 06.10.2023 р.).

38. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 06.10.2023 р.).

39. Пилипів І. Україна – третій постачальник агропромислової продукції в ЄС. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/11/24/706983/> (дата звернення 06.10.2023 р.).

40. Вареник В.М. Фіщук О.В. Електронний кабінет платника податків, як ефективний механізм адміністрування ПДВ: практичні аспекти. The 11 th International scientific and practical conference «*Modern research in world science*» (January 29-31, 2023). Lviv, Ukraine. 2023. 1579 p. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp->

content/uploads/2023/02/MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-29-31.01.23.pdf (дата звернення 06.10.2023 р.).

41. Лабадін В.І. Особливості податкового контролю у формі перевірок нерезидентів – платників податку на додану вартість. *Київський часопис права*. 2023, с. 169-176. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.2.23>. (дата звернення 16.10.2023 р.).

42. Тарасенко Л.О., Павлоцька К.О. Податок на додану вартість: питання організації та методики обліку. *Галицький економічний вісник*. 2022. 53-60.

43. Волчанська Л., Юшковський Д. Податковий аспект організації обліку та аудиту податку на додану вартість. *Економіка та суспільство*. 2023. (55). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-10> (дата звернення 31.10.2023 р.).